

Amicale
Internationale
KZ Neuengamme

Amicale Internationale KZ Neuengamme, Jean-Dolidier-Weg 75, 21039 Hamburg

Transcripties van de digitale groeten ter gelegenheid van de 76e verjaardag van het bombardement op de gevangensschepen in de baai van Lübeck

Begroeting door Jean-Michel Gaussot, vice-voorzitter van de Amicale Internationale KZ Neuengamme en secretaris-generaal van de Amicale de Neuengamme et de ses Kommandos

Gegroet door Marian Hawling, overlevende van het bombardement op de Cap Arcona

Gegroet door Bernard Jeune, zoon van de Franse verzetsstrijder Eugène Jeune, die bij het bombardement om het leven kwam

Bürgerstiftung
Schleswig-Holsteinische
Gedenkstätten

Jean-Michel Gausso

Geachte vertegenwoordigers van de deelstaat Schleswig-Holstein en de stad Neustadt,

Beste Mr Hawling, wiens woorden ons allen diep hebben geraakt,

Beste landgenoot Bernard Jeune,

Beste vrienden,

Sommige plaatsnamen herinneren ons op een bijzondere manier aan de wreedheden die de nazi-barbaren in de laatste weken of dagen van de Tweede Wereldoorlog hebben begaan tegen gevangenen in concentratiekampen. In het geval van het concentratiekamp Neuengamme gaat het met name om Sandbostel, Bergen-Belsen, Wöbbelin (waar mijn vader, Jean Gausso, de uitputting en de honger niet overleefde), en de Baai van Lübeck. Van deze plaatsen des doods symboliseert vooral de Baai van Lübeck, met de omvang van de tragedie die daar op 3 mei 1945 plaatsvond, op de krachtigste wijze de wrede dood die de concentratiekampgevangenen, in de laatste fase van de oorlog die nochtans hun bevrijding had moeten brengen, te wachten stond.

De herinnering aan deze dramatische gebeurtenissen blijft levend in het collectieve geheugen en mag niet vervagen. Sinds enkele jaren zijn wij getuige van een terugkeer van fanatisme, onverdraagzaamheid, racisme en antisemitisme, van een verscherping van de tegenstellingen tussen etnische of religieuze groepen, van een gevaarlijke verheerlijking van gemeenschappen die elkaar uitsluiten. Wij constateren ook een tendens tot haat en de wil om degenen die tot andere gemeenschappen behoren te ontmenselijken, volgens een principe dat treurig genoeg doet denken aan een pijler van het nationaalsocialisme .

In het licht van deze verontrustende ontwikkelingen is het meer dan ooit noodzakelijk te herinneren aan de moorddadige waanzin die zich vanaf 1933 in Europa heeft ontketend. In het besef van dit sinistere verleden herdenkt de AIN, in wiens naam ik vandaag spreek, samen met u allen de bijna 7000 mensen wiens leven 76 jaar geleden op tragische wijze eindigde in de golven en op de stranden van de Oostzee.

Marian Hawling

Mijn naam is Marian Hawling. Ik ben geboren in Polen, in een stad genaamd Lvov, dat nu deel uitmaakt van de Oekraïne. Ik ben 96 jaar oud en ik ben een overlevende van de Cap Arcona. Ik was een van de laatste gevangenen die het concentratiekamp Neuengamme verliet. Na een kwellende mars van enkele dagen bereikten we Neustadt en werden onmiddellijk naar de Cap Arcona gebracht.

Er ontstond verwarring. Ze wisten niet waar ze ons moesten laten. Ze bevelen ons een brede trap af te dalen, die leidde naar een grote kamer dat me deed denken aan een balzaal of een eetkamer. Nadat we ongeveer een uur in de kamer waren geweest, werd het schip gebombardeerd. We probeerden op het dek van het schip te komen, maar de soldaten die daar stonden richtten hun geweren op ons en zeiden dat ze gingen schieten.

Op een gegeven moment, toen de rook erg dik werd, brak er paniek uit en er was een stormloop op de trap, en er werd geschoten, sommige mensen vielen neer, werden enkele soldaten vertrappt. Ik was op het dek, op zoek naar iets om mijn hoofd boven water te houden. Op het schip blijven was een doodvonnis. Ik trok mijn kleren uit, overwon mijn angst en sprong in het water.

Ik had geluk. Ik zag een reddingsboot met vier man die al weg roeiden. Ik slaagde erin naar hen toe te zwemmen en er was een kleine ruzie, maar die duurde niet lang. Ik slaagde erin mijn zin te krijgen en bleef op het vlot. We bereikten de kust net voor zonsondergang en ik was bijna bewusteloos, en ik viel een paar keer flauw. en het laatste wat ik me herinner, was dat ik op een vrachtwagen zat voor een kazerne in Neustadt, en ik werd naar binnen gedragen door een paar mannen.

Ik bracht de nacht daar door, en de volgende ochtend. Ik keek uit de voordeur en ik zag een Britse soldaat bij de oprit. Op dat moment wist ik dat ik de oorlog had overleefd.

Het is erg belangrijk om de herdenkingsdienst te houden, om de herinnering te bewaren zodat we allemaal van de geschiedenis kunnen leren, om ervoor te zorgen dat zulke wrede daden nooit meer gebeuren.

Bernard Jeune

Dank u dat u mij hebt uitgenodigd om een korte toespraak te houden over mijn overleden vader. Mijn Franse vader, Eugene Jeune, en mijn Deense stiefvader, Gregers Jensen, zaten beiden in het verzet in hun land, beiden waren gevangenen in Neuengamme waar ze samen werkten als gevangenisdokters, mijn vader als jonge dokter van 26 jaar, mijn stiefvader als een oudere dokter van 50 jaar.

Na zijn terugkeer uit een korte krijgsgevangenschap als soldaat in Duitsland aan het begin van de oorlog, voltooide mijn vader zijn studie geneeskunde in 1942 en sloot zich als student aan bij de verzetsgroep "Comité Interfaculté de Résistance". Als jonge arts sloot hij zich aan bij het netwerk "Service Périclès", dat "Maquis-Écoles" - scholen voor ondergrondse verzetsgroepen - oprichtte, en maakte hij deel uit van de verzetsbeweging "Combat". Hij hielp bij het organiseren en leiden van het hoofdkwartier in Lyon.

Als jonge arts in het oude ziekenhuis "Hôtel Dieu" in het hart van Lyon, zorgde hij voor de verbindingen en uitwisselingen tussen Lyon en de Maquis-Ecoles in de Alpen en de Jura door middel van opleidingen en transporten die het ziekenhuis mogelijk maakte. Op dezelfde manier hielp hij Joden zich op verschillende plaatsen te verbergen. Op een van de oude binnenplaatsen van het ziekenhuis zijn gedenkplaten aangebracht voor de artsen van het ziekenhuis die in de twee wereldoorlogen zijn omgekomen of in concentratiekampen zijn omgekomen. Daaronder is de naam van mijn vader.

Mijn vader werd in zijn woning gearresteerd op 20 april 1944, door de "Slager van Lyon", Klaus Barbie, het hoofd van de Gestapo in Lyon. Aanvankelijk werd hij gevangen gehouden in de gevangenis van Montluc, waar zoveel Franse verzetsstrijders door Klaus Barbie en zijn trawanten werden opgesloten en gemarteld. Mijn moeder wist niet of hij gemarteld was, maar andere leden van het Périclès-netwerk werden gemarteld, onder wie mevrouw Lesèvre, die de deportatie naar Ravensbrück overleefde en in 1986 in Lyon getuigde tegen Klaus Barbie. Enkele weken voor de bevrijding van Lyon werd mijn vader overgebracht naar Compiègne en vandaar naar Neuengamme op 28 juli. In Neuengamme werkte hij in de winter van 1944/1945 als gevangenen dokter in één van de ziekenboegen (IIe revier). Hij werkte hier samen met andere gedetineerde artsen, onder wie een Deense arts, Gregers Jensen, die vloeiend Frans sprak. Ondanks het leeftijdsverschil, werden ze vrienden.

De Deense arts was actief geweest in het Deense verzet, op het eiland Als in Zuid-Denemarken. Hij was door de Gestapo gearresteerd op 6 oktober 1944, na een sabotage daad tegen een Duits radarstation op het eiland Als. Eerst werd hij gevangen gezet in een kamp bij de grens ("Frøslevlejren"), van waaruit hij op 29 november naar Neuengamme werd gedeporteerd. In april 1945 keerde hij, zoals alle Deense en Noorse concentratiekampgevangenen, terug naar huis met de "Witte Bussen", als onderdeel van Aktion Bernadotte. Na het laatste transport van Denen en Noren op 20 april, werden de 10.000 gevangenen van andere nationaliteiten uit Neuengamme weggevoerd, de meesten per trein naar de Baai van Lübeck en vandaar naar Neustadt, waar zij op schepen werden overgebracht. Mijn vader kwam terecht op het grootste schip, de Cap Arcona, waar hij en duizenden andere gevangenen omkwamen toen de schepen werden gebombardeerd en in brand gestoken door de RAF, die niet wist dat er gevangenen waren.

De hoop van mijn vader om zijn familie terug te zien (mijn moeder kreeg mijn broertje in november 1944) is verteld door een medegevangene in een Frans boek. Toen ze de kanonnen hoorden naderen aan de andere kant van de Elbe, zei mijn vader tegen hem: "Deze keer is het tijd! Wij zullen bevrijd worden, zij zijn er geweest." Een andere medegevangene, Louis Martin-Chauffier, die Bergen-Belsen overleefde na Neuengamme, schreef een paar bladzijden over mijn vader in zijn boek, evenals medegevangene François Rendu in zijn memoires over Neuengamme. Dit is echter de enige informatie die ik heb over de tijd van mijn vader in Neuengamme. Mijn Deense stiefvader sprak er nooit over. Wel schreef hij een verslag over Na de oorlog schreef mijn Deense stiefvader naar de Vereniging van Franse Artsen om te weten te komen wat er met mijn vader was gebeurd. De vereniging kon bevestigen dat hij op de Cap Arcona was gestorven. Hij nam toen contact op met mijn oom, de grote broer van mijn vader, die ook arts in Lyon was, en via hem nam hij vervolgens contact op met mijn moeder. Hij ging naar Frankrijk om haar in te lichten. Na een briefwisseling van enkele jaren met mijn moeder nodigde hij haar uit naar Denemarken te komen en vroeg haar ten slotte ten huwelijk (zijn vrouw was aan het begin van de oorlog aan kanker overleden). Wij - mijn moeder, broer en ik - kwamen toen in januari 1949 naar Augustenborg op het eiland Als in Zuid-Denemarken, waar mijn stiefvader huisarts was.

Dit betrekkelijk gelukkige einde van een tragisch verhaal verscheen in een tamelijk lang artikel in een Deens dagblad. De journalist had het vernomen de eerste keer dat ik mijn verhaal in het openbaar vertelde, op een evenement aan de Universiteit van Zuid-Denemarken georganiseerd door de Werkgroep Nationaal-Socialisme en Holocaust. Aanvankelijk weigerde ik door een journalist geïnterviewd te worden, uit angst dat hij mijn verhaal zou overdramatiseren. Maar omdat dit in 2015 was, toen er veel vluchtelingen in Europa aankwamen, probeerde hij me ervan te overtuigen dat mijn verhaal enige relevantie had die lezers aan het denken zou kunnen zetten. Dit argument overtuigde mij en ik stemde in met het interview. Hij gaf het artikel de volgende titel: "Hitler's beulen stuurden mijn vader de dood in, en ik werd een Deen." En dit is waarschijnlijk waar. Er zijn ervaringen als gevangenendokter voor het Verzetmuseum in Kopenhagen. De historicus Langwithz Smith, die vandaag aanwezig is, heeft er uitvoerig uit geciteerd in zijn grote Deense boek over Neuengamme.

Na de oorlog schreef mijn Deense stiefvader naar de Vereniging van Franse Artsen om te weten te komen wat er met mijn vader was gebeurd. De vereniging kon bevestigen dat hij op de Cap Arcona was gestorven. Hij nam toen contact op met mijn oom, de grote broer van mijn vader, die ook arts in Lyon was, en via hem nam hij vervolgens contact op met mijn moeder. Hij ging naar Frankrijk om haar in te lichten. Na een briefwisseling van enkele jaren met mijn moeder nodigde hij haar uit naar Denemarken te komen en vroeg haar ten slotte ten huwelijk (zijn vrouw was aan het begin van de oorlog aan kanker overleden). Wij - mijn moeder, broer en ik - kwamen toen in januari 1949 naar Augustenborg op het eiland Als in Zuid-Denemarken, waar mijn stiefvader huisarts was.

Dit betrekkelijk gelukkige einde van een tragisch verhaal verscheen in een tamelijk lang artikel in een Deens dagblad. De journalist had het vernomen de eerste keer dat ik mijn verhaal in het openbaar vertelde, op een evenement aan de Universiteit van Zuid-Denemarken georganiseerd door de Werkgroep Nationaal-Socialisme en Holocaust. Aanvankelijk weigerde ik door een journalist geïnterviewd te worden, uit angst dat hij mijn verhaal zou overdramatiseren. Maar omdat dit in 2015 was, toen er veel

vluchtelingen in Europa aankwamen, probeerde hij me ervan te overtuigen dat mijn verhaal enige relevantie had die lezers aan het denken zou kunnen zetten. Dit argument overtuigde mij en ik stemde in met het interview. Hij gaf het artikel de volgende titel: "Hitler's beulen stuurden mijn vader de dood in, en ik werd een Deen." En dit is waarschijnlijk waar.